

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כז אייר תשפב: הדלקת נרות: ירושלים: 7:01 תל-אביב: 7:17 חיפה: 7:10 מוצאי שבת: ירושלים: 8:19 תל-אביב: 8:22 חיפה: 8:23 ר"ת: 8:54

פרשת במדבר

קירוב רחוקים

**לקרב רחוקים ולסייע בידם לזכות באושר
הרוחני שבחיי תורה ומצוות!**

נלמד מהפסוק: "הקרב את מטה לוי" (פרק ג-ו)

ובמדרש רבה (פרק ג) הביאו חז"ל על פסוק זה את הפסוק "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה" ודרשוהו חז"ל על שבט לוי. וכתב בצוואת הבעל שם טוב שיטנו צדיק שנמשל ל"ארז" שאף שהוא גדול בתורתו, אינו משפיע על הזולת, כארז שהוא גדול אך אינו נושא פירות. מאידך, יש צדיק שנמשל ל"תמר" שמשפיע על הרחוקים ומקרבם לאביהם שבשמים כתמר שמפריח פרי. על שבט לוי דרשו פסוק זה. שאף שהיו עוסקים בתורה כארז, היו פורחים כתמר להשפיע על הבריות ולקרבם לתורה.

מובא בספה"ק שהמזכה את האדם והופכו מחייב לזכאי, כאילו ברא אדם חדש שכל אדם עולם בפני עצמו הוא. וכשם שאדם משתדל למנוע כל נזק מידידיו, כך חייב למונעם מן החטא.

משל למה הדבר דומה? לשעון שיש בו כמה מיני גלגלים קטנים וגדולים וכמה מיני שרשראות המפעילים זה את זה, ומכולם נעשה השעון. ואם מתקלקל אחד הגלגלים, בין גדול ובין קטן, כל השעון נעצר, והאומן שמתקן גלגל זה ואפילו הוא קטן ביותר, מחזיר כל השעון לתיקונו.

כך הדבר לגבי ישראל, שכולם הם סגולה אחת של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואם אחד מישראל מטה אשוריו לרעה, הרי כל ישראל נפגמים בכך, והאדם שמתקן את חברו וגורם לו לחזור מדרך רעה לדרך טובה, מתקן בזה את כל ישראל, ולכן אמרו חז"ל: "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא". ועיקר קיומו כשמונעו מן החטא.

נאמר בפסוק "ונשלמה פרים שפתינו". וידועים דברי חז"ל (מנחות קי): "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם", וכך בכל הקרבנות. ומובא בשם **השפת אמת** להבין כך גם את הפסוק "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" (ירמיה טו-ט). כלומר אם מחזיר אדם את חברו בתשובה ומוציא אותו מזולל וכפירש"י ב"מ פה) הוא "כפי". והיינו כשם שהלומד פרשת קרבן, כאילו הקריבו, כך כשמוציא יקר מזולל נחשב "כפי תהיה" [בורא אדם חדש] וזה חשוב יותר מקרבן בהמה, כי מקריב את האדם למען השי"ת. [ונרמז בפסוק "אדם כי יקריב מכס" - מן האדם. "קרבן לה' מן הבהמה" - זה רצוי להקב"ה יותר מאילו הייתם מקריבים בהמה לקרבן].

לדעת החזון איש, כל אחד ואחד שעוסק בתורה, מקרב בכך את הרחוקים! הכיכוד? הנה דברים מאלפים שכתב החזון"א במכתבו **קובץ איגרות ח"ג ס**: "וכשם שאברי האדם מתחלקים לפעולותיהם, עין רואה ואוזן שומעת, וידיים עסקניות, כך העם כולו הוא כגוף אחד ואישים נפרדים בו, וכל איש צריך למלא תעודתו. ואם היו בני תורה עמלים בתורה לאמיתותה, היו מצילים ילדים הרבה ואנשים רבים מהרהורי עבירה וכפירה וכיו"ב, בשפע קודשם בהשתפך רוח טהרה בעולם..."

לא להחמיץ שום הזדמנות..

באחד ממסעותיו של הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל לעיה"ק צפת, נתקל תוך כדי הילוכו ברחוב עם מלוויו, בשני צעירים חילונים מאחד הקיבוצים. הוא קרא להם והפליג בשיחת נפש עמהם, כשמלמדם "על רגל אחת" יסודות התורה, השבת והיהדות. לעורר בהם את הניצוץ היהודי.

ולא נתקררה דעתו עד שפשט טליתו מעליו באמצע הרחוב ומסרו לידם שיברכו עליו ויתעטפו בו, וילכו ד' אמות כשהם מעוטפים בציצית, הכל כדי לזכותם.

לפליאת מלוויו, צייתו הצעירים לכל בקשותיו של הרב צדקה. כשעמד להפריד, הזמינם לבוא אליו לירושלים להמשך השיחה כשהוא מכתוב להם את שמו וכתובתו. ובלבד שלא להחמיץ שום הזדמנות שנקרת לו להוציא יקר מזולל...

וזאת ליהודה

לקרב באורה של תורה...

על המעשה שלפנינו, התבטא כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א (בהספדו), שלדעתו הוא המופת הגדול ביותר ששמע על הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל:

מעשה בבעל תשובה, אשר בנו, נער כבן ארבע עשרה, שב יחד עמו לחיי תורה ומצוות. ואולם הוא לא הצליח ללמוד ולהבין מאומה מכל מה שלימדוהו. הוא בא בבכיות לאביו שכל שמתאמץ ומתיגע אינו מצליח להבין.

הורה לו אביו לפנות אל רבי חיים קניבסקי ולשפוך לפניו את צערו ולבקש ממנו עצה והדרכה מה לעשות וברכה להצלחה. ואכן ביום שישי אחה"צ עלה הנער לביתו של רבי חיים ותינה בפניו צערו, ושאל לתומו את רבי חיים אם יסכים ללמוד עמו להאיר עיניו בגמרא...

צערו של הנער נגע ללבו הרחום של רבי חיים, ולתדהמת בני הבית הניח מיד את סדרי לימודיו הקבועים, ונענה לנער, וכך ישבו יחדיו ולמדו במסכת בבא מציעא במשך שעה שלימה!

כשסיימו ללמוד, הרהיב הנער לשאול את רבי חיים האם יאות ללמוד עמו את הגמרא מדי שבוע. רבי חיים הסכים לבקשת הנער וכך המשיך ללמוד עמו עוד במשך כשנתיים ומחצה, עד שאותו נער נתגדל והתעלה בתורה, וכיום זוכה להרביץ תורה ברבים.

מצוה ללמד תורה לתלמידים, גם אם אינם בניו ובני בניו!

נלמד מהפסוק: "ואלה תולדות אהרן ומשה" (פרק ג-א)

וכתב רש"י (עפ"י גמ' סנהדרין יט): ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה, לפי שלמדו תורה... שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. עכ"ל. ומוסיף השל"ה הק': ולא תאמרו "כאילו" ילדו, ולא ילדו ממש. כי אדרבה הוא ילדו בעצמו, כי אביו ואמו נתנו לו הגוף, והרב משפיע בו נשמה... על כן אשרי מי שעושה כן ולומד ומלמד בן חברו תורה, ובחינם, אז שכרו כפול מן השמים. עכ"ד.

ויש להבין: מה כל כך היה נחוץ לחז"ל [עם הוספת השל"ה הק'] להעמיד את המלמד תורה לבן חברו שכאילו "ילדו ממש". מה נפקא מינה אם ילדו ממש או לא, מה זה מוסיף למעלתו של המלמד, הרי שכר המלמד תורה לבן חברו, גדול בזכות עצמו, מעצם זה שמלמד תורה לאחרים גם אם לא נחשב ממש בנו?!

ויתכן שכוונת חז"ל ללמדו בזה חידוש נפלא שאין זה כדוגמת שכיר אצל בעל הבית. למשל: אדם שיש לו חנות והוא גם זה שמוכר את המוצרים, מרויח גם מגוף הנכס והמוצרים וגם מעבודת המכירה. אבל אם מעסיק עובד שימכור, הרי השכר נחלק בין שניהם. וזהו שלימדו חז"ל, שהמלמד בן חברו אינו מקבל שכר משמים רק על העבודה [שהרי ה"נכס" - הבן, אינו שלן] אלא מקבל שכר מלא כאילו גם ה"נכס" - הבן, שלו.

ולפי"ז מדוייק הלשון שהוסיף השל"ה: "אשרי מי שעושה כן ומלמד בן חברו תורה, ובחינם, אזי שכרו כפול מן השמים" על איזה "שכר כפול" מדבר השל"ה? אלא השכר הכפול הוא גם מה"נכס" [כאילו ילדו] וגם מה"עבודה" [שמלמדו], ואולם כ"ז בתנאי שעושה כן "בחינם", והיינו שנוהג עם בן חברו כ"בעל הנכס", ולא כ"פועל" שנוטל מבעה"ב שכר על העבודה.

החפץ חיים (בספרו נדחי ישראל - פרק יד) האריך בגודל זכותו ומעלתו של המלמד תורה וכך כתב: מי שמשדל ללמד תורה לבניו של מקום הוא חביב מאוד בעיני הקב"ה מכל באי עולם, שהתורה הלא מונחת בקרן זוית, ואם לא ימצא מי שישדל ללמד אותה לבניו של מקום, ישארו ריק ממנה ומכל המצוות. ואם כן, הוא המכריע את בניו של הקב"ה לכף זכות ומחנכן במצוות ומביאן לחיי עולם הבא על ידי התורה שלומד עמהן.

ואלו האנשים מזכי הרבים, זוכים עבור זה לבנים גדולי התורה שמזכין ישראל בתורה ומצוות, וכמו דאיתא בתנוד"א על אלקנה שהשתדל לזכות את ישראל לעלות לרגל, ואמר לו הקב"ה: אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וחניכת אותם במצוות וזכו רבים על ידך, חייך שאני מוציא ממך בן שיכריע את כל ישראל לכף זכות ויחנכם במצוות ויזכו רבים על ידו.

יש לחקור: האם המצוה ללמד תורה לתלמידים, היא מצוה שבין אדם למקום או מצוה שבין אדם לחברו? על חקירה זו עמד **הגרי"ש אלישיב** זצ"ל בשיעורו על הגמרא (ב"מ צז.) הקובעת כי המשאיל בהמה לחברו, והמשאיל עצמו נשאל עמו למלאכתו, נחשב "בעליו עמו", שאז הדין שאם מתה הבהמה פטור השואל.

ומספרים שם חז"ל על ויכוח שאירע בעקבות דין זה בין רבא לתלמידיו, התלמידים טענו לרבא, שמכיון שמצווה עליו ללמד תורה, נחשב שהוא "שואל" למלאכתו, ואז אם ישאילו ממנו בהמה ותמות, יהיו פטורים כדין "בעליו עמו". אך רבא הקפיד ואמר להם שאדרבה הם שאולים לו...

וטעון ביאור: מה היה הויכוח ביניהם? מה סברו התלמידים, ומה סבר רבא שהקפיד עליהם?

וביאר הרב אלישיב בטוב טעם, שהויכוח ביניהם היה בחקירה זו. התלמידים סברו שהמצוה ללמד תלמידים היא "בין אדם לחברו" וממילא רבא משועבד להם ללמדם מחמת מצוה זו, ונחשב כ"בעליו עמו". אך רבא השיב להם שזהו מצוה "בין אדם למקום". שמצות תלמוד תורה כוללת ללמוד וללמד, ואין כאן שעבוד לחברו, וממילא אינו נחשב "בעליו עמו". ובזה מובן מדוע הקפיד עליהם רבא, כי קפדנותו היתה על כך שסברו שהמצוה בין אדם לחברו.

"הטובה הגדולה ביותר שתגרום לעצמך..."

כ"ק האדמו"ר מגור זצ"ל בעל הבית ישראל היה מבעיר ומשלהב בבחורים את אש ההתמדה. ואולם יותר מכל נתן את דעתו באופן בולט לאותם תלמידים חלשים שלא היו בעלי כשרונות, לבל תרפנה ידיהם. שלא יחדלו חלילה מן ההתאמצות והיגיעה לקנות תורה.

היו מקרים ששידל תלמיד צעיר וכשרוני במתק שפתים, שיסכים להקדיש חלק מזמנו ולקבוע שיעור בצוותא עם תלמיד חלש ממנו הזקוק לעזרה בלימודים. וכך אמר לו: "כלום הנך סבור שתגרום בזה נזק לעצמך? לא מינייה ולא מקצתיה! זוהי הטובה הגדולה ביותר שאדם מסוגל לגרום לעצמו! האמן לי, כל מי שפונה לעזור לזולתו, בשום מקרה לא יפסיד מכך..." והיה מוסיף: "הכלל הזה משמש נר לרגלי כל הימים..."

מרגלא בפומיה של הרבי מגור: "אני הקדשתי את מיטב שנותי כדי להטיב עם הזולת... הפקרתי את עצמי... היו גדולי עולם שהעירו לי, מדוע הנני כל כך מוסר עצמי בעד אחרים? אכן לא הטייתי אוזן לדבריהם, ואינני מתחרט על כך..."

פאר ישראל

להפוך רעיון שדוף ל"מעדן מלכים"...

בשיעוריו של הגאון **רבי אברהם גנחובסקי** זצ"ל עשה מאמץ להקטיר עצמו כליל "ללמד"! להעביר את הדברים העמוקים ביותר ללא מתח באויר אלא ברוגע ובשלוה המתיישבת על הלב.

בעת השיעור כיבד מאד את הבחורים. אם שאל השואל שלא מן הענין, לא ירה בו את חיצו, אלא ניסה בחכמה ובפיקחות להשיב על שאלתו.

פעמים רבות כאשר תלמיד ניסה לזרוק קושיה והצליח להוציא מהפה רק ניצוץ של קושיה. היה לרבי אברהם תחביב מיוחד להכריז: "אתה מקשה דבר עמוק, הבה נחזור על הדברים שאמרת". והוא חזר על דבריו בשפתו, בהטעמה שלו, והוסיף "פלפל ותבלינים", עד שהפך את רעיון התלמיד ל"מעדן מלכים". אף שדברי התלמיד היו שדופים, בישל מהם תורה שלימה עם הרבה טעם וריח. **ויאמר הנני**

ללמד במסירות ובאהבה

סיפר הרה"ג **רבי חנן עטר** שכאשר נכנס לשיבת מיר, קיבלו ראש הישיבה - הגאון **רבי נתן צבי פינקל** זצ"ל במאור פנים מיוחד. הוא דאג לו בעצמו וטיפל בכל פרטי הפרטים שלו במסירות ואהבה. הוא סידר לו היכן יישב, עם מי ילמד, והיכן ילון, תוך שהוא נותן לו תחושה נפלאה. קבלת הפנים החמה, נסכה בו כוחות מיוחדים להצלחה.

שיעוריו של רבי נתן צבי נאמרו בשפת היידיש. הוא שלא הבין את השפה גרם לו למאמץ גדול, שכן מלבד הבנת תוכן השיעור, היה עליו לעמול במיוחד להבין בכלל מה אמר בשיעור.

רבי נתן צבי שהבחין בקושי שלו, הציע לו ולעוד בחור מעדות המזרח הרה"ג **רבי בן ציון בוסקילה**, להכין איתם את השיעור מידי יום ביומו. העובדה שרבי נתן צבי פתר את הבעיה במסירות כזו, כשהבינו שהיתה לו חברותא אחרת לשעה הזו, ובכל זאת בראותו את מצוקת שני הבחורים החדשים והצעירים, החליט להכין דוקא איתם את השיעור, עובדה זו השאירה עליהם רושם עצום, ומתוך כך הם עלו והתעלו ונעשו מרביצי תורה **בכל נפשך**

לתת לתלמיד די מחסורו...

קבוצת ילדים הגיעה פעם עם רבם להבחן אצל **הגרי"מ פינשטיין** זצ"ל. לאחר המבחן הרגיש הגרי"מ כי אחד הילדים יצא כשאינו שבע רצון. הוא בירר אצל רבו לסיבת הדבר והתברר כי הילד נפגע משום שחשב שלא התייחס אליו מספיק ולא שאל אותו די שאלות.

קרא לו הגרי"מ שנית, שאל אותו שאלות נוספות ולבסוף הרעיף עליו שבחים רבים אשר היו עבור התלמיד כמים קרים על נפש עייפה...

שר התורה

לתמוך בלומדי תורה כדי שיוכלו לעסוק בתורה ללא טרדות!

נלמד מהפסוק: "מטה זבולן" (פרק ב-ז)

ולכאורה, מדוע לא נאמר "ומטה זבולן" (עם ו' החיבור) כדרך שנאמר בשאר שבטים; וכתב בעל הטורים ליישב: "לפי שזבולן היה מפרנס לישיבה, וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר "ומטה" זבולן כמו שכתב בכולן, ללמד שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר, ולפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפל לו, לומר ששכרו גדול כמותו. וכן הוא אומר "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר". וכתוב: "כי בצל החכמה בצל הכסף", לכן חשוב הכל כמטה אחד, וכאילו אמר יששכר מטה זבולן".

לאור הדברים שכתב בעל הטורים, עדיין נותר לבאר: מדוע חוברו יחדיו במחנה אחד עם יששכר וזבולן, גם שבט יהודה? וביאר רבינו בחיי ז"ל כי כל אלו היו בעלי תורה כמפורש בפסוקים: על יהודה נאמר (תהלים ס) "יהודה מחוקקי". על יששכר כתוב (דה"א-יב): "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים" ועל זבולן כתוב (שופטים ה): "ומזבולן מושלים בשבט סופר" על כן ראויים היו לחבור יחדיו.

אכן, תמה על כך הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (באזנים לתורה): הרי ידוע כי יששכר הוא הלומד ואילו זבולן היה רק עוסק במסחר ונותן לתוך פיו של יששכר (במו שהבאנו לעיל ממדרש תנחומא).

ומבאר רבי זלמן, כי באמת לאה היתה ראויה ללדת רק ארבעה בנים, לפיכך נאמר אחרי שילדה את יהודה "ותעמוד מלדת". אלא שע"י הדודאים זכתה גם ביששכר. א"כ, מדוע ילדה גם את זבולן? אלא משום שרצה הקב"ה שזבולן לא רק יפרנס את יששכר, כקונה ממנו חלק מתורתו, אלא שיאהבנו אהבת אחים. וע"ז הודיעה לנו התורה את האהבה הנרצית בין המחזיק ללומד.

ומכיון שזבולן היה "רחים רבנן" (אוהב תלמידי חכמים), הלא היו לו בנים תלמידי חכמים וכדברי חז"ל (שבת כג) "דרחים רבנן הוו ליה בני רבנן"... ומכאן שהיו בני זבולן בעלי תורה. ובכל זאת נשארו גם מחזיקי תורה... לפיכך נשאר זבולן לסמל של המחזיק תורה בישראל בה"א הידיעה.

בכינוס הועידה השנתית בארה"ב (שנת תשכ"ו) אמר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל דברים נוקבים על חובתם וזכותם של בעלי הממון לתמוך בלומדי תורה עניים. וכך אמר (בתרגום מאידיש):

בשעה שציוה השי"ת את משה כי בצלאל הוא אשר יבנה את המשכן נאמר (שמות לא-ב) "ראה קראתי בשם בצלאל". וכן אמר משה לבני ישראל (שם לה-ל): "ראו קרא ה' בשם בצלאל". ויש להבין: מה ראו בעיניהם שבצלאל הוא זה הצריך לבנות את המשכן?

אלא הכוונה בזה, שכל הכוחות, הכשרונות, ושפע הברכה שאנו רואים שהשי"ת חנן בהם את האנשים, לזה בחכמה ולזה בעשירות וכו', כל זה הוא רק כדי שהאדם יעשה באלו לכבוד שמים, כפי שאומרים חז"ל (אבות ו-יא) כל מה שברא הקב"ה בעולמו, לא ברא אלא לכבודו... כדי שהאדם יעשה במה שהשי"ת נתן לו, להגדלת כבוד שמים. ללימוד התורה וקיום המצוות, שהרי לזה נשלח האדם.

כל האנשים נשלחו לעשות את רצון השי"ת. ובוודאי יצטרכו לתת דין וחשבון לפני רבש"ע על כל דבר שעשו, ועל כל פרוטה שהשי"ת נתן להם. והם יענשו ח"ו אם מרדו בשליחות. זה ביאור לשון הפסוק "ראה קראתי" - כולכם הלא רואים שבצלאל הוא השליח לבנין המשכן משום "ואמלא אותו בחכמה ובתבונה". הוא יכול לעשות זאת כי אני הענקתי לו את היכולת רק כדי שיעשה רצוני בבנין המשכן.

וכך גם בעשירות שהעניק הקב"ה לאדם. הוא רק כדי שיתמוך במוסדות התורה ובכל הדברים שבקדושה המביאים כבוד שמים, ואם עושה שליחות השי"ת, הרי הוא המאושר באדם. ואשרי לו בזה ובבא. אבל אם חלילה אינו עושה שליחותו, יצטרך לתת דין וחשבון על כל מה שהשתמש במה שנתן לו הקב"ה, לעניני העולם הזה שלו. וח"ו יענש על מה שמעל בשליחותו.

שמחת חג השבועות - גם למחזיקי התורה...

הגאון בעל ה"דבר אברהם" היה אחד מתלמידיו של בעל החתם סופר. בבחרותו כשלמד אצל החתם סופר בישיבת פרשבורג היה לו יום קבוע לאכול אצל אחד מהבעלי בתים בעיר שהיה איש פשוט.

פעם באמצע הסעודה, והיתה זו סעודת יום טוב של חג השבועות, והנה בעל הבית פרץ בבכי תמרורים ונהרי דמעות זלגו מעיניו. נבהל הבחור ושאל בהתרגשות רבה: על מה ולמה הבכיה?

השיב לו בעל הבית בתמימות: היום הוא יום מתן תורתנו והוא גם יום טוב שאוכלים ושותים בו והכל מודים שבעצרת הוא יום שניתנה בו תורה וצריך גם "לכס". ממילא, בחור שלומד בישיבה קל לו מאוד להיות שמח, בזוכרו כמה ימים ולילות הוא לן בעומקה של סוגיא. אבל איזה יום טוב יש לי שאני עם הארץ ואין לי זמן ללמוד תורה!?

רצה הבחור להפיס את דעתו, וכך השיב לו: בפסוק כתוב "ועשית חג שבועות לה' אלוקיך מסת נדבת ידך אשר נתן כאשר יברכך ה' אלוקיך". כזו לשון אין בשאר ימים טובים, כי הפסוק רוצה לרמז לנו שבשמחת יום טוב של שבועות זה לא רק לתלמידי חכמים היושבים בבית המדרש, אלא גם לאלו שמפרנסים את התלמידי חכמים. גם להם יש חלק בתורה. גם ב"מסת נדבת ידך" תוכל לעשות את שבועות ליום טוב...

שמן ראש ח"א - פר' שלח

"להציל את התורה"...

כאשר ביקר הרב מפוניבז'-הגרי"ש כהנמן זצ"ל, בעיר פרנקפורט שבגרמניה למען איסוף כספים לישיבתו, הציג אותו רבה של הקהילה רבי שלמה זלמן ברויאר זצ"ל בבית הכנסת לפני הציבור וסיפר להם שזה ראש ישיבה ממדינת ליטה אשר בא לבקש עזרה כספית בעד ישיבתו.

למשמע דבריו, הגיב הרב מפוניבז' מיניה וביה: חס וחלילה! לא לבקש כספים באתי... אין צורך בכלל לבקש... אדרבה, הביטו על מה דאגו חז"ל: "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש". שכן מיהודים שוחרי תושיה אין שום צורך לבקש. נהפוך הוא. נחוץ יותר לומר להם: אל תתנו יותר מדאי השאירו מה גם בשביל עצמכם..."

במהלך ביקורו כיבדו הרב ברויאר להרצות שיעור הלכה בפני התלמידים בישיבתו. ואכן הרב מפוניבז', הבריק בחידושיו בצלילות הסברתו עד שכל הנוכחים נתמלאו התפעלות. גם הרב ברויאר פנה אליו בהשתאות: "היתכן? כזה גאון עצום ומבלה את שנותיו באיסוף תרומות!?"

על כך השיבו הרב מפוניבז' בלהט: התורה נמצאת עכשיו בסכנה. שריפה משתוללת ברחוב היהודי. ולעת כזאת מוכרחים לוותר על עליה עצמית, למען הזולת. כדי שהציבור הצעיר יוכל לשבת וללמוד. מוכרחים להציל את התורה..."

הרב מפוניבז'

"מה אעשה עם כל הכסף..."

הגרא"ל שטיינמן זצ"ל סבר שהעשירים יכולים לתת יותר... אחד העשירים ישב פעם לפניו ושיבח עצמו כי נותן הרבה צדקה לכוללים. ולא נתקרה דעתו של אותו עשיר עד שהתפאר בהתלהבות: "רק בחודש האחרון השארתי לעצמי מליון, ונתתי למאות אברכים את פת לחמם בסכום עתק של חצי מליון, ואין לי מתחרים בכל הקהילה שלי..."

הגיב הרב שטיינמן באירוניה: "לא ידעתי כי אדם אחד יכול לאכול בחודש, מה שאוכלים מאות אברכים..."

ובהזדמנות הוסיף: "יש כאן בארץ ישראל יהודי מאושר הנותן בצינעה תשעים אחוז מרווחיו לצדקה, ולא חסר לו כלום. הוא אמר לי: 'וכי אני יכול לאכול ביום עשרים ק"ג בשר, ולשתות חמישים לוג יין. מה אעשה עם כל הכסף וכי אקח אותו לקבר? אין שם מקום לכל הכסף שלי..."

חכימא דיהודאי

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

'אתה אוהב אותי?'

2 סיפורים קטנים/גדולים אשר מאירים לנו את נושא בין אדם לחברו באור יקרות:

[א]

'פעם נקלעתי לאנדורה' - סיפר הרה"ג רבי חיים זאיד שליט"א. 'אנדורה' הינה נסיכות קטנה בדרום-אירופה, בין צרפת וספרד. תוחלת החיים הממוצעת באנדורה, היא מהגבוהות בעולם - מעל גיל 82:

ומי יודע; אולי זה בזכות היותה מקלט מס בינלאומי...

במשך מאות-רבות של שנים הייתה הנסיכות מבודדת, אך בעשרות השנים האחרונות הפכה ליעד מועדף עבור מיליוני אנשים מרחבי העולם שמטיילים באתריה ומבצעים בה רכישות פטורות-מס.

מה שתרם במשך השנים לבידודה, זה היותה ממוקמת על הרים בגובה ממוצע של 2,000 מטר ('הרי הפיראנים המזרחיים') כאשר ה"עמק" של המדינה הינו בגובה של כמעט 900 מטר.

* * *

"מצאתי שם מוצרים" סיפר הרב זאיד "שנמכרים בארץ בשש-מאות שקלים חדשים, ושם רכשתי אותם בשתיים-עשרה יורו!" לצדו של הרב זאיד צעד עוזרו הצעיר, שעניינו הצטעפו לפתע ודמעות בצבצו מהן.

'מה קרה!! נסער הרב 'אתה כל כך מתגעגע הביתה!!' והצעיר הנרגש השיב בעצב: 'כואב לי שלא הבאתי איתי מראש כסף. אם היית חולם מראש שאגיע לכאן, ושאררה כאלו מחירים הייתי קונה פה את כל העולם!'

* * *

"גם פה זה 'אנדורה!'" הפיק הרב זאיד את המסר "אוי! אוי! כמה נבכה כאשר נגיע למעלה שלא 'קנינו' פה בזיל הזול!

אנדורה? שתיים-עשרה במקום שש-מאות? מה פתאום! הפערים שנראה בעולם העליון הם בין שטויות לנצח נצחים! אוי כמה נבכה! נציץ ונראה היכן יושבים הצדיקים - אך לנו, חלילה, לא יהיה מהיכן לשלם!...

* * *

המסר המהדהד הזה נכון כלפי כל המצוות, אך במיוחד כלפי מצוות שבין אדם לחברו! מדוע? משום שאין לך כמעט תחום ביהדות בו מתגלגלות כל-כך הרבה מצוות מדאורייתא "על הרצפה" כמו בכל מה שקשור לבין אדם לחברו. רק להתכופף ולהרים!

כדי להפוך את היום של הזולת ליום טוב, אתה לא צריך לתרום לו 1,000 ₪. חיוך-קטן, בוקר-טוב לבבי - ועשית את

זה! תיזכר מה הרגשת בפעם האחרונה שמישהו חיך אליך מעומק הלב - זה גם מה שהזולת מרגיש כשאתה מחייך אליו! וזה כל-כך זמין, נגיש ולא מסובך. בעולם-הבא נהיה מוכנים לשלם מיליונים כדי שיאפשרו לנו שוב לחייך ליהודי, אבל זה לא יתאפשר... פה זה 'אנדורה', אפשר ובקלות!

[ב]

מספר כפריים ישבו יחדיו. וכאשר כפריים יושבים יחדיו מקומו של "המשקה" כמובן לא נפקד...

לא שהם השתכרו, רק התבשמו מעט. לקראת הכוסית השלישית, כאשר אָדִי האלכוהול של השניים הקודמים החלו להתפשט במוח פנה כפרי ושאל את חברו: "האם אתה אוהב אותי?"

"בוודאי שאני אוהב אותך!" השיב החבר בכנות ומתוך שכנוע פנימי עמוק. "האם אתה יודע מה חסר לי?!" הוסיף הראשון ושאל. והשני משיב בתימהון: "מאיפה אני יכול לדעת מה חסר לך?!"

"אז אם אתה לא יודע מה חסר לי" סיכם הראשון את הנושא "איך אתה טוען שאתה אוהב אותי?!"

* * *

לאותה שיחת-רעים האזין במקרה הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע. מתוך שיחתם - אמר רבי משה לייב - למדתי את מידת אהבת ישראל בבחינתה האמיתית:

לדעת ולהרגיש מה חסר לחבירו!

חידה ידועה שואלת: האם דייג אוהב דגים? התשובה היא כמובן חיובית, אלא שאז צצה לה השאלה הבאה: אם הוא אוהב אותם אז למה הוא עוקר אותם ממקום חיותם, הורג אותם ואוכל אותם?!

התשובה הפשוטה היא שהוא לא אוהב דגים - הוא אוהב את עצמו. ו"עצמו" אוהב לאכול דגים... כלומר, מכיוון שבכוחו של הדג למלא אצלו חסרון מסוים - אם של רעב, ואם שלח צורך בפרנסה - לפיכך הוא "אוהב" את הדג.

באותה מידה יכול אדם לדמיין שהוא אוהב את חבירו - בו בזמן שהוא בסך הכל אוהב את עצמו. בדיוק כמו הדג גם החבר ממלא לו חסרון מסוים. כיצור חברתי נזקק האדם לחברה, והחבר הוא זה שמספק לו צורך הכרחי זה. לפיכך הוא אוהב את חבירו, אך ככלות הכל זהו מילוי של צורך עצמי.

מתי נבחן האדם אם אהבת ישראל שלו אמיתית? כאשר מטרת החברות להשלים את חסרון הזולת ולא את חסרון עצמו. הוא אשר למד רבי משה לייב מאותו משפט כפרי קצר וחכם: "אם אתה לא יודע מה חסר לי איך אתה טוען שאתה אוהב אותי?!"

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il